

NOVELA DE XADREZ

Paz Orois Fernández
Universidade de Vigo
paz.orois@gmail.com

ZWEIG, Stefan, *Novela de xadrez*. Tradución de Patricia Buxán e Saleta Fernández, Santiago de Compostela: Irmás Cartoné, 2018, 88 páx. ISBN: 9788494541193.

A historia que narra a novela transcorre durante unha viaxe nun transatlántico na que coinciden Mirko Czentovic, campión mundial de xadrez, e o enigmático Dr. B., un aristócrata vienés que consegue arrincarlle unhas milagrosas táboas ao até daquela imbatíbel Czentovic. A raíz deste feito desvélansenos os motivos polos que o Dr. B. resulta ser un auténtico virtuoso do xadrez. Esta descuberta transpórtanos ao pasado do noso misterioso protagonista, marcado pola tortura do illamento ao que o somete a Gestapo para obter del información de interese e pola recreación enfermiza que realiza das partidas de xadrez contidas no único libro ao que accede durante o seu cativerio.

Esta engaiolante obra artéllase arredor da isotopía da dualidade, que se manifesta na intelectualidade do Dr. B. fronte á brutalidade nazi ou no mesmo xadrez, que constitúe a un tempo remedio e enfermidade para o noso protagonista. Atopamos presentes en todo momento o branco e o negro, como no propio xogo.

Este antagonismo atopa a súa máxima expresión nas personalidades representadas polo arrogante Czentovic e o modesto Dr. B., quen a través do relato que narra en primeira persoa, pasa a quitarlle o protagonismo da novela ao campión eslavo, nunha representación do triunfo da humildade sobre a soberbia.

Así mesmo, a obra supón unha metáfora da vida do seu autor: o xogo de xadrez constitúe un símbolo da capacidade de supervivencia nun mundo sometido ao réxime fascista que Zweig, xudeu exiliado, tivo que sufrir e cuxo avance en Europa, a súa “patria espiritual”, inmersa naquela altura na Segunda Guerra Mundial, levou a que o autor decidise suicidarse xunto coa súa muller en Brasil, días despois de enviarlle ao seu editor norteamericano o manuscrito da novela que nos ocupa¹.

1 *Novela de xadrez*, publicada de forma póstuma en 1943, foi a derradeira peza narrativa escrita por Stefan Zweig (1881-1942).

Centrándonos xa en aspectos puramente tradutolóxicos, cómpre sinalar que a tradución de *Schachnovelle* cara ao galego entraña unha serie de retos, como son as coidadosas construcións psicolóxicas dos personaxes ou a beleza formal das descrições, que as tradutoras resolveron con solvencia.

No tocante ás escollas terminolóxicas realizadas, podemos comentar que o topónimo elixido polas tradutoras para referirse á capital da Arxentina é *Bos Aires* (p. 9), forma extensamente documentada en galego, mais que se viu desprazada no uso nos últimos anos en favor de *Buenos Aires*, probabelmente pola coincidencia do topónimo patrimonial con algúns lugares da nosa xeografía. Porén, *Bos Aires* continúa a ser a forma recomendada na maioría de obras de referencia para designar a capital arxentina.

Máis chamativo resulta o emprego de *louro*, *rubio* e *roibo* como sinónimos perfectos nas descrições da cor do cabelo de Mirko Czentovic nun momento concreto da súa vida («o rapazolo de crechas *louras*», p. 11; «Despois de levar a Mirko ao barbeiro da aldea para que lle cortase as guedellas *rubias*», p.12; «aquele rapazolo de quince anos de pelo *roibo*», p.13). Se consultamos o dicionario da RAG constatamos que a palabra *louro* define unha cor de que vai dende «castaña escura tirando a vermella, como a da castaña madura» a unha «cor castaña moi clara ou tirando á do ouro», mentres que *rubio* ou *roibo* se utilizan para designar unha cor «entre o castaño tirando a vermello e o amarelo tirando a vermello».

Alén destas pequenas apreciacións, podemos afirmar que a tradución cara ao galego de *Novela de xadrez* está moi lograda, xa que consegue manter o intenso suspense da trama e reflectir a resignación, a melancolía e o dramatismo propios das novelas de Zweig.